

Is Rob Jetten met zijn kleffe vakantieselfie hypocriet of niet?

Posted on 10 januari 2024 by Rik Smits

Is 'klimaatdrammer' Rob Jetten met zijn kleffe vakantieselfie uit een Argentijns oord op Instagram hypocriet? Wat te denken van e-bakfietsmafiosi met een grote mond over ons aller plicht tot asielopvang terwijl ze nog nooit zo'n zielige Afrikaan van dichtbij gezien hebben – en dat ook graag zo houden? En hoe zit dat met de immer olijke Matthijs van Nieuwkerk, waar een heuse mister Hyde in bleek te schuilen? Beschuldigingen van hypocrisie aan het adres van Jan en alleman zijn in korte tijd al even populair geworden als de inmiddels obligate verwijten van islamofobie, seksisme, en al die andere -ismen. Maar kloppen zulke aantijgingen wel, en wat is hypocrisie eigenlijk?

Om met dat laatste te beginnen: de term komt uit het Latijn, waar hij toneelspelen of gehuichel betekende. Huichelen is dan weer een vorm van onoprechtheid, je anders en vooral beter voordoen dan je bent of wilt zijn. Huichelen is dus een vorm van bedrog, maar toch iets heel anders dan liegen. Wie liegt ontkent of verdraait de waarheid, liegen gaat over feiten. Maar huichelen gaat over opvattingen, bedoelingen en toezeggingen, over goed en kwaad, stiekemheid en valse schijn.

Het één zeggen, maar het ander doen. Huichelen is misbruik maken van de gebruikelijke morele meetlatten.

Hypocrisie gaat over consequenties

Hypocriet is de generaal die stoer tussen zijn van honger en kou rillende troepen komt zitten met een rantsoenblikje rats, kuch en bonen, maar dan veilig terug op het goedverwarmde hoofdkwartier alsnog een dikke biefstuk met goudgele frieten en een gul glas rode wijn gaat zitten verorberen. Hij mag die biefstuk best soldaat maken, daar is hij generaal voor. Maar wat niet deugt is dat hij met dat rantsoenblikje een solidariteit met de jongens voorgeeft die er niet is. Als de soldaten daarachter komen, is de man zijn geloofwaardigheid kwijt.

Iets dergelijks geldt voor degene die gehuld in een voor 12,50 euro bij Primark gescoord fleurig jurkje fulmineert tegen kinderarbeid en moderne slavernij. Iedereen snapt immers best dat geen enkele fabrikant voor zo'n prijs op een fatsoenlijke manier een complete jurk in de winkel kan leggen. Hypocrisie gaat dus over geen consequenties trekken uit wat je weet of geacht mag worden te weten.

Van weer een ander soort hypocrisie lijkt sprake bij Van Nieuwkerk. Dat de presentator zich achter de schermen van *DWDD* als een ongelikte potentaat gedroeg, wekte verbijstering en verontwaardiging, juist omdat niemand hem zich zo huichelachtig had voorgesteld. Dat zo'n ideale schoonzoon in werkelijkheid toch zo anders, zoveel minder aardig kon zijn dan we allemaal dachten...

Maar toch ligt het in zijn geval niet zo simpel. Van acteurs wordt gehuichel namelijk in zekere zin verwacht. Zich voordoen als iemand die ze niet zijn met eigenschappen die ze niet bezitten is de kern van hun vak. Samen met de toneelcrew creëren ze in de schouwburg, op het scherm of op het witte doek een schijnwereld waarin je als toeschouwer mee kunt gaan. Dat geldt ook voor presentatoren.

Hoewel het in beide gevallen gaat om een stel mensen die rond een tafel gesprekken voeren, is een talkshow iets heel anders dan een recht-toe-recht-aan vergadering. In een vergadering op kantoor bewaakt de voorzitter de orde en gaat het erom gezamenlijk te bepalen hoe het na de vergadering verder moet. Maar een talkshow is theater. Daar bestaat geen 'na de vergadering', maar moet de presentator, al dan niet met behulp van muzikale en theatrale kunstgrepen, vooral

een sfeer van ontspannen gezelligheid creëren rond wat *faits divers*, om zo het kijkerspubliek tijdens de uitzending te amuseren. Niet voor niets heette Willem Duys' oertalkshow een halve eeuw geleden *Voor de vuist weg*.

Voor toneelspelers en mensen als Van Nieuwkerk is het doodnormaal dat er enorme verschillen zijn tussen wat op het podium gebeurt en hoe het achter de schermen toegaat. Het podium is het domein van de schone schijn, achter de coulissen gaan de maskers af. Daar heersen de techniek en het zweet, daar gieren de zenuwen en prangt de angst voor mislukkingen. Dan lopen de emoties wel eens hoog op. Dat kan vervelend zijn, misschien zelfs ondragelijk, maar hypocriet is het zeker niet. Van hypocrisie is alleen sprake in *the eye of the beholder*, die te naïef meegaat in het Hilversumse klatergoud.

Sander Schimmelpenninck: een onversneden hypocriet

Wie zich wel onversneden hypocriet gedraagt, is scheldcolumnist van *de Volkskrant* Sander Schimmelpenninck. Geen ander die met zoveel neerbuigend verbaal geweld iedereen die hem niet aanstaat de maat neemt. Schimmelpennincks Nederland is een gistende heksenketel vol 'aso-apologeten', 'hordes', 'domrechts', 'ontaard electoraat', 'kanslozen', 'adrenaline-asocialen', 'proleten', 'stukjestikkens', 'prostaatpopulisten', 'conservatieve houwdegens', 'rechtse hitsers', 'bruine coalities', 'nepnieuwsfabrieken' en 'complotten', gecompleteerd door 'een nationalistisch-conservatieve vloed' en 'een morsige wethouder'.

Het is een oord waar men lijdt aan 'lifestylerancune', 'asociaal-nihilisme', 'sektarisch conservatisme', 'polderfascisme', 'agressief beledigen onwetendheid', 'harder-straffengewauwel', 'politieke lamlendigheid' en 'politieke lafheid'. Allerhande lieden en groepen bouwen er 'extreem-rechts', 'rancuneus', 'smakeloos en onnozel' aan 'een dictatuur van de domheid' terwijl ze zich bezondigen aan 'het legen van haar onderbuik' en het 'debiliseren van het debat'.

U ziet, dit zelf uit een nest van 'concertgebouw-VVD'ers' gevallen evenbeeld van Geert Wilders op z'n grofst zoekt op geheel eigen wijze de verbinding, wat hem er niet van weerhoudt om in een STER-commercial vanaf een grijsig treinperron 'iedereen' voor te spiegelen dat er een prettig extra pensioentje op hem of haar ligt te wachten. Dat is uiteraard niet waar – je moet het echt eerst zelf neerleggen en de aanbieder (en Schimmelpenninck) rijk maken – maar dat moeten die sukkels,

links én rechts, maar zelf uitvinden. Kijk, dát is nou hypocrisie ten top: links-populistisch lullen en rechts zakkenvullen. Mensen buiten je bubbel eerst voor dom en onnozel uitmaken, en dan hun portemonnee helpen leegtrekken.

In het geval van het klimaat is het probleem dat veel klimaatactivisten oproepen tot, in de woorden van Jop Eikelboom op 2 juni 2023 in *Trouw*, 'een nieuwe wereldorde waarin we allemaal minder consumeren en leven met minder luxe'. Of, zoals de Duitse journaliste Ulrike Herrmann het op 6 januari in *de Volkskrant* formuleerde: 'het klimaat kan alleen gered worden door een oorlogseconomie' met door de overheid bepaalde rantsoenering. Dat zijn diep ingrijpende ordeningen die uiteindelijk goedschiks of kwaadschiks aan iedereen moeten worden opgelegd. Wie publiekelijk 'we allemaal' aan zoiets wil onderwerpen, maar zichzelf nog de kleinste opoffering die ook maar iets in de richting van zo'n ordening gaat niet wil getroosten, maakt zich volledig ongeloofwaardig. Die laat zich inderdaad kennen als huichelaar van de bovenste plank.

Ook minder fundamentalistische mensen die zichzelf wel tot klimaatactivist bombarderen, maar onder het motto 'dat toestel vliegt toch' voor een lullige vakantie of een bruiloft naar pakweg Thailand vliegen, al dan niet vergezeld van een vage belofte van 'compensatie', kun je huichelachtigheid verwijten. Dat gebeurt inmiddels zo enthousiast dat GroenLinks zijn leden cursussen aanbiedt waar ze dat verwijt het hoofd leren bieden. Communicatietraining om niet huichelachtig over te komen.

Overigens maken hypocrisieroeppers zich vaak schuldig aan een klassieke drogreden, de jij-bak. Een jij-bak (voor de modieus op Engels ingestelden onder u: het *what-aboutism*) is de volwassen versie van de kindermantra 'alles wat je zegt ben je zelluf'. Bij kritiek op hun vlieggewoontes riposteren ze bijvoorbeeld: 'dat is hypocriet, want jij rijdt zelf in een ouwe diesel'. Het probleem met zo'n redenering is dat het onwenselijke gedrag van de één het gedrag van de ander er niet beter of slechter op maakt.

Een uiting van schaamteloos egocentrisme

Maar hoe zit het nou met Rob Jetten? Was hij met zijn trots geposte minifilmpje hypocriet? Hijzelf meende dat juist 'geheimhouding' huichelachtig geweest zou zijn. Daaruit blijkt in elk geval dat hij als BN'er in een glazen huis en als drager van een serieus ambt met een voorbeeldfunctie terdege beseftte dat er aan zijn reis een

luchtje zat, anders zou er immers niets zijn om geheim te houden.

Dat had hij goed gezien, maar het wil niet zeggen dat het eclatant uitventen van zijn familiebezoekje op Instagram er de geur van rozen aan gaf. Desalniettemin was zijn gedrag transparant, en daarmee dus niet hypocriet. Wel was het een uiting van even ongeremd als schaamteloos egocentrisme; een vertoon van vlerkerige ijdeltuiterij. Het was zwaaien met z'n dikke ik: 'kijk mij 's genieten, geweldig hè?', zonder ook maar een spoor van de solidariteit die onontbeerlijk is voor het kweken van voldoende draagvlak voor welk klimaatbeleid dan ook.

Kortom, lang niet alles wat huichelachtig heet, is dat ook werkelijk, maar 'recht voor zijn raap' is niet per se altijd beter. Stiekem gedoe bijna steeds onaangenaam, maar transparantie wast geen dubieuze keuzes wit.

[Rik Smits](#) is taalkundige en freelance wetenschapsjournalist.

Wynia's Week wordt mogelijk gemaakt door de lezers, kijkers en luisteraars. [Bent u al donateur?](#) Hartelijk dank!